

ภูมิหลังการรวมประเทศ เยอรมันและสนธิสัญญาการรวมรัฐ เยอรมัน

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติในอนุสัญญากรุงเวียนนา ว่าด้วยการสืบสิทธิของรัฐในส่วนของสนธิสัญญา ค.ศ. 1978 และอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยการสืบสิทธิของรัฐในส่วนของทรัพย์สินของรัฐ บรรณาสาร และหนี้สิน ค.ศ. 1983 จะเห็นได้ว่ามีการกำหนดขอบเขตการใช้บังคับอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยการสืบสิทธิของรัฐทั้งสองฉบับเฉพาะกรณีที่รัฐหนึ่งหรือหลายรัฐได้รับดินแดนเพิ่มขึ้นเป็นเหตุให้ดินแดนของอีกรัฐหนึ่งลดลงน้อยลงไปจากเดิม โดยมีการเปลี่ยนแปลงรัฐผู้ใช้อำนาจอธิปไตยในดินแดนที่มีการสืบสิทธิเกิดขึ้น จึงกล่าวได้ว่าบทบัญญัติในอนุสัญญากรุงเวียนนาทั้งสองฉบับเป็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างรัฐที่ได้รับดินแดน (รัฐผู้สืบสิทธิ) กับรัฐที่สูญเสียดินแดน (รัฐเดิม) ในพันธกรณีต่างๆ ที่รัฐเดิมมีอยู่ก่อนที่จะสูญเสียดินแดนให้กับรัฐผู้สืบสิทธิ ดังนั้นก่อนที่จะทำการศึกษาผลทางกฎหมายที่ปรากฏอยู่ในสนธิสัญญาการรวมรัฐ เมื่อมีการรวมประเทศเยอรมันตะวันออกและเยอรมันตะวันตก ผู้เขียนจึงขอแบ่งประเด็นในการพิจารณาออกเป็นสองส่วนด้วยกันคือ ภูมิหลังของประเทศเยอรมันก่อนการรวมรัฐเพื่อที่จะได้ทราบถึงสาเหตุที่เยอรมันได้ถูกแบ่งออกเป็นประเทศสองประเทศ และสาเหตุที่เยอรมันทั้งสองได้ทำการรวมรัฐกับสนธิสัญญาการรวมรัฐเยอรมันเพื่อที่จะได้ทราบถึงลักษณะของการรวมประเทศเยอรมัน และบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับสนธิสัญญาทรัพย์สินและหนี้สินของรัฐ ซึ่งเกี่ยวข้องกับ การสืบสิทธิของรัฐ รายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ภูมิหลังของประเทศเยอรมันก่อนการรวมรัฐ

3.1.1 ประเทศเยอรมันก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2

เยอรมันในอดีตประกอบด้วยชนเผ่าต่างๆ ที่อยู่ตามแถบเหนือของทวีปยุโรป และได้ถูกผนวกเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของจักรพรรดิซาร์ลมาญในช่วงศตวรรษที่ 9 ซึ่งต้นกำเนิดของประเทศเยอรมันอยู่ทางด้านตะวันออกของจักรวรรดินี้ ต่อมาในปี 911 ดินแดนดังกล่าวได้ถูกรวมเข้ากับดินแดนทางด้านตะวันตก โดยมีผู้ปกครองแห่งฝรั่งเศส คือ Conrad I เป็นกษัตริย์ปกครอง และสถาปนาดินแดนนี้ที่รวมเข้าด้วยกันเป็นอาณาจักรโรมัน (Roman Empire) ในศตวรรษที่ 13 ดินแดนดังกล่าวได้ถูกเรียกว่า อาณาจักรโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ และได้ถูกเรียกว่า อาณาจักรโรมันอันศักดิ์สิทธิ์แห่งชาติเยอรมัน (The Holy Roman Empire of the German Nation) ในศตวรรษที่ 15 ในปี 1648 เยอรมันได้สูญเสียดินแดนของตนให้แก่ฝรั่งเศสและสวีเดน และในปี

1806 ดินแดนทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของเยอรมันได้ถูกรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรฝรั่งเศสโดยจักรพรรดินโปเลียน สำหรับดินแดนของเยอรมันส่วนที่เหลือได้ถูกจัดตั้งเป็นสมาพันธรัฐแห่งลุ่มแม่น้ำไรน์ ต่อมาในปี 1815 หลังจากจักรพรรดินโปเลียนประสบความพ่ายแพ้ในสงครามประชาชาติยุโรปจึงได้ออกกฎหมายที่เรียกว่า Federal Act โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประกาศอิสรภาพให้แก่รัฐสมาชิกซึ่งผลจากการออกกฎหมายดังกล่าวทำให้ดินแดนทางภาคตะวันตกเฉียงเหนือของอาณาจักรฝรั่งเศส และสหพันธรัฐแห่งลุ่มแม่น้ำไรน์ได้รับการสถาปนาเป็น "สมาพันธรัฐเยอรมัน" (German Confederation) ประกอบด้วยรัฐเอกราชและนครอิสระ จำนวน 39 รัฐ มีออสเตรียและปรัสเซียเป็นรัฐที่เข้มแข็งที่สุด ในสมาพันธรัฐเยอรมัน ในปี 1861 กษัตริย์ Wilhelm ที่ 1 ซึ่งปกครองปรัสเซียมีความคิดที่จะรวมเยอรมันโดยมี ออตโต ฟอน บิสมาร์ค (Otto von Bismark) เป็นนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีต่างประเทศโดยได้ดำเนินนโยบายต่างประเทศที่แข็งกร้าว ที่เรียกว่า นโยบายเลือดและเหล็ก โดยการก่อสงครามเพื่อสร้างความเป็นใหญ่ให้กับปรัสเซียและสมาพันธรัฐเยอรมัน ต่อมาในปี 1866 ปรัสเซียได้ทำสงครามกับออสเตรีย โดยปรัสเซียเป็นฝ่ายชนะสงครามทำให้ปรัสเซียยุบเลิกสมาพันธรัฐเยอรมันและได้จัดตั้งสมาพันธรัฐเยอรมันเหนือ (North German Confederation) แทนปรัสเซีย ในปี 1871 เยอรมันได้ทำสงครามชนะฝรั่งเศสเป็นผลให้บรรดารัฐเยอรมันทางตอนใต้ของฝรั่งเศสได้เข้ามารวมกับสมาพันธรัฐเยอรมันเหนือและได้จัดตั้งเป็นอาณาจักรเยอรมัน (German Empire) เมื่อ 17 มกราคม 1871 หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 1 สิ้นสุดลงอาณาจักรเยอรมันได้รับการสถาปนาเป็น "สาธารณรัฐไวมาร์" แต่ในสมัยของอดอล์ฟ ฮิตเลอร์ ได้แต่งตั้ง "อาณาจักรเยอรมัน" ได้ถูกนำมาใช้เรียกอีกชื่อแทนที่สาธารณรัฐไวมาร์ ซึ่งฮิตเลอร์ได้เริ่มดำเนินการเกี่ยวกับนโยบายการรวมชาติเยอรมัน โดยชักชวนชาวเยอรมันในออสเตรียให้มารวมกับและได้ทำการบุกประเทศเชโกสโลวาเกียเพื่อยึดครองแคว้นซูเดเตนซึ่งมีชาวเยอรมันอาศัยอยู่ ทำให้อังกฤษ ฝรั่งเศส และรัสเซียต้องเข้ามาช่วยเหลือประเทศเชโกสโลวาเกียตามข้อตกลงมิวนิคต่อมาในปี ค.ศ. 1939 เยอรมันได้บุกโปแลนด์ ทำให้อังกฤษและฝรั่งเศสประกาศสงครามกับเยอรมัน และเป็นสาเหตุให้เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ในเวลาต่อมา

3.1.2 ประเทศเยอรมันภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2

ในช่วงระยะเวลาก่อนที่เยอรมันจะประกาศยอมแพ้อย่างไม่มีเงื่อนไขทางฝ่ายสัมพันธมิตร ได้แก่ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ และรัสเซีย ได้มีการประชุมหารือ และร่างกฎหมายเกี่ยวกับการครอบครองดินแดนเยอรมันที่กรุงลอนดอน (London Protocol) เมื่อวันที่ 12 กันยายน 1944 โดยได้แบ่งเขตการครอบครองออกเป็น 3 ส่วน รวมทั้งนครเบอร์ลิน ซึ่งเป็นเมืองหลวงก็ถูกแบ่งออกเป็น 3 ส่วนเช่นเดียวกัน โดยให้อยู่ในความดูแลของมีคณะมนตรีควบคุม (Allied Control Council) ซึ่งประกอบไปด้วยผู้บังคับบัญชาทหารของทั้ง 3 ประเทศ ต่อมา

ได้มีการประชุมที่ยัลตา (Yalta Conference) ในเดือนกุมภาพันธ์ 1945 ฝรั่งเศสได้ถูกคัดเสือกให้เป็นสมาชิกเพิ่มเติมในฐานะผู้ควบคุมอำนาจอันดับที่ 4 และได้ถูกกำหนดให้มีส่วนร่วมในการครอบครองดินแดนเยอรมัน จากการประชุมครั้งนั้นฝ่ายสัมพันธมิตรมีเจตนาให้ประเทศเยอรมันคงอยู่ในฐานะรัฐอิสระ แต่ให้สิ้นสุดอำนาจในการบริหารประเทศ¹ เมื่อประเทศเยอรมันประกาศยอมแพ้อย่างไม่มีเงื่อนไข ในวันที่ 8 พฤษภาคม 1945 เยอรมันจึงปราศจากอำนาจทางการเมืองการบริหารอีกต่อไป โดยอำนาจดังกล่าวได้ถูกโอนไปยังผู้บังคับบัญชาการทหารของฝ่ายสัมพันธมิตร ทั้งสี่ที่ครอบครองประเทศเยอรมัน² โดยได้มีการลงนามประกาศยอมแพ้ที่นครเบอร์ลิน ในวันที่ 5 มิถุนายน 1945 (Declaration on the Defeat of, June 2, 1945) ซึ่งคำประกาศยอมแพ้ดังกล่าวได้กำหนดให้เยอรมันเป็นประเทศที่ปลอดจากกำลังทหาร และลัทธินาซีโดยบุคคลที่ถูกจำคุก และถูกกักตัว โดยเยอรมันต้องส่งบุคคลที่ถูกจำคุกและกักขังไปยังองค์การสหประชาชาติ สำหรับอาชญากรรมสงคราม และความช่วยต่าง ๆ ที่เยอรมันได้รับจะถูกส่งไปยังหน่วยบังคับบัญชาที่มีอำนาจครอบครองดินแดนเยอรมัน อย่างไรก็ตาม รัฐบาลของมหาอำนาจทั้งสี่ได้เพิ่มรายละเอียดบางประการในเอกสารการประกาศยอมแพ้ของเยอรมัน³ ซึ่งมีรายละเอียดพอสรุปได้ดังนี้คือ

1. ประเทศเยอรมันจะถูกควบคุมและดูแลกิจการภายในประเทศโดยคณะมนตรีควบคุมประเทศเยอรมัน (Allied Control Council for Germany)
2. ประเทศมหาอำนาจทั้งสี่ จะทำการทหารหรือบังคับการสหประชาชาติ เกี่ยวกับการบริหารประเทศเยอรมัน
3. ประเทศเยอรมันจะถูกแบ่งดินแดนออกเป็น 4 เขตการยึดครอง โดยมหาอำนาจแต่ละประเทศจะเป็นผู้ปกครองในแต่ละเขตการยึดครอง และกำหนดให้นครเบอร์ลินจะถูกปกครองโดยมหาอำนาจแต่ละประเทศนโยบายใด ๆ ที่เกี่ยวกับนครเบอร์ลินให้อยู่ในอำนาจของกองบัญชาการทหารฝ่ายสัมพันธมิตรที่จะต้องทำความตกลงร่วมกันโดยมีมติเป็นเอกฉันท์

---

¹A. Hoffmann, Facts about Germany (Frankfurt/Main : Societats - Verlag, 1992) p.88.

²Edmund Jan Osmanczyk, The Encyclopedia of The United Nations and International Agreement, 2 nd ed. (Bristol : Taylor & Francis Inc., 1990), p.339.

³Ibid., p.341.

แม้ว่าดินแดนประเทศเยอรมันถูกแบ่งออกเป็น 4 เขตการปกครองโดยมีผู้บัญชาการทหารของแต่ละประเทศเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในเขตปกครองของตน แต่การใช้อำนาจในดินแดนที่แต่ละฝ่ายที่ครอบครองได้ยึดหลักประสานงานซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ได้กำหนดคณะกรรมการผสมขึ้นมาชุดหนึ่งประกอบด้วยผู้แทนของ 4 มหาอำนาจ โดยคณะกรรมการดังกล่าวมีอำนาจทางนิติบัญญัติอย่างสมบูรณ์ แต่การบัญญัติกฎหมายต้องอาศัยเสียงเอกฉันท์และบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวได้ต่อเมื่อผู้บัญชาการทหารของแต่ละประเทศได้ประกาศใช้ในเขตปกครองของตน สำหรับนครเบอร์ลินเป็นดินแดนที่ได้รับการยกเว้นไม่ถูกแบ่งแยก การบริหารการปกครองนครเบอร์ลินใช้ระบบรวมอำนาจไว้ที่กองบัญชาการผสมของมหาอำนาจทั้ง 4 ฝ่าย ซึ่งหน่วยงานนี้รับผิดชอบร่วมกันเกี่ยวกับการปกครองนครเบอร์ลิน และได้แบ่งหน้าที่ให้แต่ละชาติรับผิดชอบการปกครองนครเบอร์ลินในแต่ละเขต โดยดินแดนนครเบอร์ลินทั้ง 4 เขตได้ถูกกำหนดไม่ให้แยกออกจากกันอย่างเด็ดขาด⁴ ซึ่งแตกต่างกับการปกครองอาณาเขตประเทศเยอรมันโดยทั่วไป

การประชุม ณ เมืองปอตสדם ระหว่างวันที่ 17 กรกฎาคมถึง 2 สิงหาคม 1945 (Potsdam Agreements, 1945) โดยประเทศมหาอำนาจทั้งสี่ได้ตกลงเกี่ยวกับการทำให้หมดไปทำลายล้างลัทธินาซี การทำให้เป็นเขตปลอดกำลังทหาร การกระจายทางด้านเศรษฐกิจและการให้การศึกษาแก่ประชาชนเยอรมันในแนวทางประชาธิปไตย⁵ การก่อตั้งศูนย์รวมการบริหารประเทศเยอรมันที่ไม่ได้มาจากรัฐบาลกลางของเยอรมันทางการเงิน การขนส่ง การคมนาคม อุตสาหกรรม และการค้า และในส่วนของ 6 ของข้อตกลงปอตสדםกำหนดเกี่ยวกับอนาคตของดินแดนในเมือง Königsberg และดินแดนที่อยู่ประชิดกับดินแดนของสหภาพโซเวียต และในหมวดที่ 9 ของข้อตกลงปอตสדםกำหนดให้การปกครองในภาคตะวันออกของประเทศเยอรมันถูกปกครองโดยโปแลนด์ สำหรับการกำหนดเขตแดนและปัญหาเกี่ยวกับดินแดนได้ถูกสงวนไว้⁶

---

⁴สุจินต์ ทังสุนทร, เยอรมันวิเคราะห์ (กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), หน้า 97.

⁵A. Hoffmann, Facts about Germany, p.89-90.

⁶Georg Ress, Encyclopedia of Public International Law in States : Responsibility of States, International Law and Municipal Law (New York : Elsevier Science Publishers Company Inc., 1987), p.193.

ต่อมาได้มีความขัดแย้งทางอุดมการณ์ทางการเมืองระหว่างโลกตะวันออก ซึ่งมีสหภาพโซเวียตเป็นผู้นำและประเทศบริวารที่ปกครองในระบอบสังคมนิยมกับโลกตะวันตก ซึ่งมีสหรัฐอเมริกาและยุโรปตะวันตกที่ปกครองในระบอบเสรีประชาธิปไตย ทำให้ยุโรปถูกแบ่งออกเป็น 2 ค่าย คือ ค่ายโลกคอมมิวนิสต์กับค่ายโลกเสรีประชาธิปไตยซึ่งความแตกต่างทางด้านอุดมการณ์ทางการเมืองได้เริ่มมีความตึงเครียดเกิดขึ้น เมื่อทางสหรัฐอเมริกาได้มีนโยบายสกัดกั้นอิทธิพลของคอมมิวนิสต์ (ลัทธิทรูแมน) และมีแผนการช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่ประเทศยุโรป (แผนการมาร์แชล) ขณะที่สหภาพโซเวียตได้ตอบโต้นโยบายของสหรัฐอเมริกา โดยการรื้อฟื้นองค์การคอมมิวนิสต์สากลหรือที่เรียกว่าสำนักงานข่าวสารคอมมิวนิสต์ (Communist Information Bureau หรือ Cominform) และสภาเพื่อความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศคอมมิวนิสต์ (COMECON) ซึ่งการตอบโต้ของสหภาพโซเวียตดังกล่าวกลับทำให้ทางสหรัฐอเมริกา และยุโรปตะวันตกเห็นความจำเป็นในการรวมตัวทางด้านการทหารเพื่อสกัดกั้นการขยายตัวของสหภาพโซเวียต จึงจัดตั้งองค์การสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือ (NATO) ในปีค.ศ. 1949 ซึ่งสหภาพโซเวียต และประเทศกลุ่มยุโรปตะวันออกก็ได้ทำการตั้งกลุ่มทหารของตนเช่นเดียวกันในปีค.ศ. 1955 เพื่อต่อต้านฝ่ายโลกตะวันตกโดยจัดตั้งองค์การสนธิสัญญาออร์ซอ (Warsaw Treaty Organization)

ด้วยเหตุนี้ ประเทศเยอรมันจึงได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งทางอุดมการณ์ทางการเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากประเทศเยอรมันอยู่ภายใต้การปกครองของประเทศมหาอำนาจทั้ง 4 ที่มีความขัดแย้งกัน กล่าวคือ ประเทศสหรัฐอเมริกาและอังกฤษต้องการให้ประเทศเยอรมันมีเศรษฐกิจและการเมืองเพียงหน่วยเดียว โดยจำกัดศักยภาพทางทหารลดอัตราการผลิตอุตสาหกรรมสงคราม อุตสาหกรรมหนัก การทำลายลัทธินาซี การระดมอำนาจจากส่วนกลางและส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยในประเทศเยอรมัน โดยประเทศเยอรมันจะได้รับการบูรณะทางเศรษฐกิจเพื่อสามารถดูแลตนเองได้และไม่เป็นภาระต่อประเทศมหาอำนาจทั้ง 4 ต่อไป ในขณะที่สหภาพโซเวียตที่ต้องการให้มีการแบ่งแยกเยอรมันออกจากกัน จนไม่อาจเป็นประเทศมหาอำนาจได้อีกต่อไป และทั้งต้องการยึดภาคตะวันออกของประเทศเยอรมันเป็นเขตในการปกครองของตน นอกจากนี้สหภาพโซเวียตยังมีความขัดแย้งในเรื่องค่าปฏิกรรมสงครามที่เรียกจากประเทศเยอรมันซึ่งมีจำนวนถึง 20,000 ล้านดอลลาร์ฯ โดยสหภาพโซเวียตจะต้องได้รับส่วนแบ่งครึ่งหนึ่งเพื่อนำไปบูรณะประเทศของตน ซึ่งสหรัฐอเมริกาไม่เห็นชอบด้วยเป็นเหตุให้สหภาพโซเวียตไม่พอใจและประกาศถอนตัวออกจากคณะมนตรีความมั่นคงในปีค.ศ. 1948⁷

⁷ วรรณิติ เศรษฐบุตร, "บทบาทมหาอำนาจในยุคสงครามเย็น," ใน มหาอำนาจกับการเมืองของโลก หน่วยที่ 1-8 (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2528), หน้า 207.

จากความขัดแย้งดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับการที่เขตการปกครองของสหรัฐอเมริกา และเขตการปกครองของอังกฤษได้กำหนดรูปแบบการปกครองที่เรียกว่า "เขตการปกครองสองฝ่าย" (Bi-Zone) เมื่อวันที่ 1 มกราคม 1947 และได้กำหนดรูปแบบการปกครองที่เรียกว่า "เขตการปกครองสามฝ่าย" (Tri - Zone) โดยเพิ่มเขตการปกครองของฝรั่งเศสเข้ามา เมื่อ 1 มกราคม 1948 และได้จัดให้มีระบบการเงินเป็นของตนเองทำให้เกิดความแตกต่างทั้งทางด้านการเศรษฐกิจและการเมืองอย่างชัดเจนระหว่างเขตการปกครองสามฝ่ายกับเขตการปกครองของรัสเซีย ซึ่งนำไปสู่การแบ่งประเทศเยอรมันออกเป็นสองประเทศ กล่าวคือดินแดนในเขตการปกครองของประเทศมหาอำนาจตะวันตก (Tri-Zone) ได้รับการสถาปนาเป็นสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันหรือประเทศเยอรมันตะวันตก(The Federal Republic of Germany) เมื่อ 21 กันยายน 1949 ภายหลังจากที่ได้มีการรับรองรัฐธรรมนูญ (Grundgesetz or Basic Law) มาตั้งแต่ 23 พฤษภาคม 1949 ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวกำหนดให้นครเบอร์ลินตะวันตกมีฐานะเป็นมลรัฐหนึ่งของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน แต่รัฐบาลของสหพันธ์มิได้มีอำนาจปกครองนครนี้โดยตรงเช่นเดียวกับมลรัฐอื่น รายละเอียดมีดังต่อไปนี้

1. บรรดากฎหมายต่าง ๆ ที่สภานุเทศรักได้ประกาศใช้แม้ว่าจะใช้บังคับได้ทุกมลรัฐ แต่การนำมาบังคับใช้ในนครเบอร์ลินตะวันตกนี้จะต้องได้รับอนุมัติจากสภาผู้แทนนครเบอร์ลินอีกครั้งหนึ่ง (City-Parliament)

2. เอกสิทธิใด ๆ ของมหาอำนาจที่เกี่ยวกับสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน แม้ว่าต่อมา เอกสิทธิที่เกี่ยวกับการปกครองนครเบอร์ลินของมหาอำนาจจะยังคงอยู่ต่อไป ในปีค.ศ. 1955 สนธิสัญญากรุงปารีส (Paris Treaty) ได้มีผลใช้บังคับโดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้อำนาจอธิปไตยของเยอรมันตะวันตก กล่าวคือเยอรมันตะวันตกมีอำนาจที่จะดำเนินกิจการทั้งภายในและภายนอกประเทศเป็นของตนเอง ยกเว้นการเจรจาเรื่องปัญหาการรวมเยอรมันและปัญหานครเบอร์ลินสำหรับการเข้าไปเป็นสมาชิกขององค์การระหว่างประเทศที่สำคัญ ที่มีการก่อตั้งในยุโรปในขณะนั้น เยอรมันตะวันตกได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกในประชาคมด้านหินและเหล็กยุโรปในปี ค.ศ. 1951 และเข้าเป็นสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจยุโรปและประชาคมพลังงานปรมาณูยุโรป ในปี ค.ศ. 1957 ต่อมาในปี ค.ศ. 1957 ประชาคมทั้งสามได้ถูกรวมเข้าด้วยกันเป็นประชาคมยุโรป และกลายมาเป็นสหภาพยุโรป (European Union) ดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

สำหรับดินแดนที่อยู่ในเขตปกครองรัสเซียได้แก่ สาธารณรัฐประชาธิปไตยเยอรมันหรือประเทศเยอรมันตะวันออก (The German Democratic Republic) ได้รับเอกราชอย่างสมบูรณ์โดยการประกาศของรัฐบาลสหภาพโซเวียตเมื่อ 25 มีนาคม 1954 ทั้งๆที่ได้มีการรับรองรัฐธรรมนูญของเยอรมันตะวันออกเมื่อ 30 พฤษภาคม 1949 และมีผลบังคับใช้ในวันที่ 7 ตุลาคม ปีเดียวกันในปี ค.ศ. 1955 เยอรมันตะวันออกกับรัสเซียได้ทำสนธิสัญญายกเลิกสภาพเขตการยึดครองและให้นครเบอร์ลินเป็นดินแดนที่มีอำนาจอธิปไตยเป็นของตนเองแต่เนื่องจากนครเบอร์ลินตั้ง

อยู่ในดินแดนของประเทศเยอรมันตะวันออก ทำให้ประเทศเยอรมันตะวันออกมีความประสงค์ที่จะปกครองนครเบอร์ลินทั้งหมดแต่ทางฝ่ายสัมพันธมิตรตะวันตกไม่ยินยอม จึงก่อให้เกิดความขัดแย้งและนำไปสู่การสร้างกำแพงเบอร์ลินในปี ค.ศ. 1961 ปัญหาเกี่ยวกับสถานภาพและเสถียรภาพของนครเบอร์ลินได้กระทำเรื่อยมาแต่ไม่ประสบความสำเร็จ จนกระทั่งในวันที่ 3 กันยายน 1971 ได้มีข้อตกลงจตุภาคีเกี่ยวกับกรุงเบอร์ลิน โดยผลของข้อตกลงดังกล่าวทำให้เบอร์ลินตะวันตกจะไม่ใช่เป็นจังหวัด (Land) เยอรมันตะวันตกอีกต่อไป ทำให้เบอร์ลินตะวันตกจะถูกตัดขาดจากประเทศเยอรมันตะวันตกทางสภาพภูมิศาสตร์แต่ในทางปฏิบัติเบอร์ลินตะวันตก ยังมีความผูกพันกับประเทศเยอรมันตะวันตกทางด้านการบริหารการปกครองและเศรษฐกิจอย่างแน่นอน ดังนั้นข้อตกลงจตุภาคีไม่สามารถแก้ไขปัญหานครเบอร์ลินให้หมดไป ตามที่เยอรมันตะวันตกและเยอรมันตะวันออกต้องการ⁸ สำหรับปัญหาทางด้านกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับการรับรองความเป็นรัฐของเยอรมันทั้งสองได้เกิดขึ้นมาพร้อมกับความขัดแย้งทางด้านอุดมการณ์ทางการเมือง โดยทั้งเยอรมันตะวันออกและเยอรมันตะวันตก ต่างก็ปฏิเสธที่จะรับรองความเป็นรัฐของอีกรัฐหนึ่ง ดังนั้นในปี ค.ศ. 1972 เยอรมันตะวันตกและเยอรมันตะวันออกจึงได้จัดทำสนธิสัญญาสองฝ่าย มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการรับรองความเป็นรัฐเอกราชของทั้งเยอรมันตะวันตกและเยอรมันตะวันออกเป็นผลให้ประเทศเยอรมันทั้งสองเป็นรัฐที่ถูกต้องตามกฎหมายระหว่างประเทศอย่างสมบูรณ์ และได้เข้าเป็นสมาชิกในองค์การสหประชาชาติ เมื่อ 28 กันยายน 1973 โดยได้รับการสนับสนุนจากมหาอำนาจทั้งสิ้น

3.1.3 ขั้นตอนการดำเนินการรวมประเทศเยอรมัน

จากความขัดแย้งทางด้านอุดมการณ์ทางการเมืองและความขัดแย้งในแนวความคิดเรื่องการรวมประเทศเยอรมันระหว่างฝ่ายสัมพันธมิตรตะวันตกที่ต้องการให้มีการรวมประเทศเยอรมันในภายหลังกับสหภาพโซเวียตที่ต้องการให้ประเทศเยอรมัน ถูกแบ่งออกเป็นสองประเทศ เพราะไม่ต้องการให้เยอรมันกลับมาเป็นมหาอำนาจอีก ซึ่งความขัดแย้งดังกล่าวส่งผลให้เยอรมันถูกแบ่งออกเป็นสหพันธสาธารณรัฐเยอรมัน (เยอรมันตะวันตก) กับสาธารณรัฐประชาธิปไตยเยอรมัน (เยอรมันตะวันออก) และทำให้เยอรมันทั้งสองประเทศต้องมาเผชิญหน้ากันทางการเมืองเนื่องมาจากความขัดแย้งทางด้านอุดมการณ์ทางการเมือง ระหว่างอเมริกากับสหภาพโซเวียตที่มีความตึงเครียดเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนตกอยู่ในช่วงของสงครามเย็นทำให้ความเป็นไปได้ในการรวม

⁸ประทุมพร วัชรเสถียร, พฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของยุโรปตะวันออก (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2527), หน้า 224.

ประเทศเยอรมันทั้งสองลดน้อยลงไปอีก ต่อมาความตึงเครียดทางการเมืองได้ผ่อนคลายลงเมื่อเยอรมันตะวันตกได้นำนโยบายมุ่งตะวันออก (Ostpolitik) มาใช้ขณะที่สหภาพโซเวียตกับประเทศยุโรปตะวันออกได้นำนโยบายมุ่งตะวันตก (Westpolitik) มาใช้เช่นกันผลจากการนำนโยบายทั้งสองมาใช้ทำให้ประเทศเยอรมันตะวันตกและเยอรมันตะวันออกจัดทำสนธิสัญญาเกี่ยวกับความสัมพันธ์พื้นฐานระหว่างเยอรมันตะวันตก และเยอรมันตะวันออกในปี ค.ศ. 1972 โดยเยอรมันทั้งสองต่างก็ยอมรับความเป็นรัฐเอกราชของกันและกันโดยรัฐหนึ่งไม่อาจกระทำการใด ๆ แตนอีกรัฐหนึ่งได้⁹ ยอมรับความเป็นรัฐเอกราชซึ่งกันและกัน

สำหรับความขัดแย้งทางด้านอุดมการณ์ทางการเมือง ระหว่างสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตได้ผ่อนคลายความตึงเครียดลงในช่วงทศวรรษ 1980 โดยประเทศทั้งสองต่างก็ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศแทนการแข่งขันทางด้านอุดมการณ์ทางการเมือง และทางด้านการทหาร โดยประธานาธิบดีกอร์บาชอฟของสหภาพโซเวียตได้นำนโยบาย perestroika และ glasnost มาปรับปรุงโครงสร้างและพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมภายในประเทศของตน และยอมให้ประเทศสังคมนิยมในยุโรปตะวันออกมีเสรีภาพในการเลือกและตัดสินใจด้วยตนเองเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองและเศรษฐกิจของตน โดยสหภาพโซเวียตจะไม่เข้าไปแทรกแซงกิจการภายในประเทศเหล่านี้ ทำให้ประชาชนในยุโรปตะวันออกอพยพไปยังยุโรปตะวันตกมากขึ้น ในขณะที่ประชาชนชาวเยอรมันตะวันออกก็ได้อพยพไปยังเยอรมันตะวันตกมากขึ้นเช่นเดียวกัน จนกระทั่งได้มีการเคลื่อนไหวเรียกร้องให้รัฐบาลเยอรมันตะวันออกภายใต้การนำของพรรคสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ (SED) เปลี่ยนแปลงระบบการปกครองและเศรษฐกิจ เพื่อให้มีการรวมเยอรมันตะวันออกและเยอรมันตะวันตกเป็นประเทศเดียวกัน จนกระทั่งในวันที่ 9 พฤศจิกายน 1989 รัฐบาลเยอรมันตะวันออกได้มีคำสั่งให้เปิดกำแพงเบอร์ลิน ทำให้ประชาชนเยอรมันตะวันออกเดินทางเข้าสู่ประเทศเยอรมันตะวันตกได้อย่างเสรี เป็นผลให้นโยบายการรวมประเทศเยอรมันมีความเป็นไปได้มากขึ้น โดยนาย Helmut Kohl ประธานาธิบดีของประเทศเยอรมันตะวันตกได้เสนอแผนการรวมประเทศอย่างเป็นทางการเป็นขั้นตอน 3 ขั้นตอน พอสรุปได้ดังนี้คือ

1. ให้เยอรมันตะวันออกมีการเลือกตั้งเสรี เพื่อเป็นเงื่อนไขล่วงหน้าสำหรับการรวมตัวทางการเมืองต่อไป

2. จัดให้มีการตั้งคณะกรรมการร่วมของทั้งสองประเทศ เพื่อร่วมมือและดำเนินกิจการต่าง ๆ

---

⁹Ryszard W. Piotrowicz, "The Arithmetic of German Unification : Three into one does go," International and Comparative Law Quarterly 40 (July 1991) : 635-648.

3. ให้มีการรวมประเทศเยอรมันด้วยการพัฒนาโครงสร้างแบบสหพันธรัฐ (Federative Structures) เพื่อเป้าหมายการจัดตั้งเป็นแบบสมาพันธรัฐ (Confederation) โดยกำหนดระเบียบแห่งสมาพันธรัฐและพัฒนาความสัมพันธ์ของประเทศเยอรมันทั้งสองภายในกรอบของการรวมยุโรป (European Integration) ¹⁰

ต่อมาในวันที่ 28 พฤศจิกายน 1989 นาย Helmut Kohl ได้แถลงต่อที่ประชุมรัฐสภา โดยเสนอแผนการรวมประเทศเยอรมัน 10 ประการ (10 point plan) ซึ่งเป็นแผนระยะสั้นที่มุ่งสร้างรูปแบบความสัมพันธ์ของประเทศเยอรมันทั้งสอง เพื่อใช้เป็นพื้นฐานกำหนดความสัมพันธ์ในรูปของโครงสร้างสหพันธรัฐในระยะยาวต่อไป โดยแผนการดังกล่าวได้รับการตอบสนองจากประชาชนเยอรมันตะวันออกเป็นจำนวนมาก เนื่องจากในขณะนั้นรัฐบาลของเยอรมันตะวันออกกำลังประสบปัญหาความเสื่อมศรัทธาจากประชาชน เพราะไม่สามารถแก้ไขภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำภายในประเทศ ประกอบกับผู้นำสหภาพโซเวียต (นายกอร์บาชอฟ) ได้แสดงความเห็นด้วยและยินยอมให้มีการรวมประเทศเยอรมัน โดยสหภาพโซเวียตจะไม่ดำเนินการขัดขวาง และมีความเห็นเพิ่มเติมว่า การรวมประเทศเยอรมันควรเป็นเรื่องที่ชาวเยอรมันจะต้องตัดสินใจด้วยตนเอง รวมทั้งเป็นผู้กำหนดรูปแบบแนวทางและเงื่อนไขด้วยตนเอง ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงผลของสงครามโลกที่ผ่านมา และผลประโยชน์ด้านความมั่นคงปลอดภัยของสหภาพโซเวียตและประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้ นาย Modrow ซึ่งเป็นผู้บริหารประเทศเยอรมันตะวันออกในขณะนั้นได้เสนอการรวมประเทศอย่างเป็นขั้นตอน (Step by Step) โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการรวมประเทศเยอรมันว่า จะต้องกระทำโดยผ่านกระบวนการเลือกตั้งในประเทศเยอรมันทั้งสอง โดยรัฐสภาจะร่วมกันกำหนดรัฐธรรมนูญที่ใช้ร่วมกันรวมทั้งการจัดตั้งรัฐบาลร่วมชุดใหม่ซึ่งมีที่ทำการ ณ นคร เบอร์ลิน ¹¹

แต่เนื่องจากการรวมประเทศเยอรมันจะต้องได้รับความเห็นชอบและชี้ขาดจากมหาอำนาจทั้ง 4 ก่อน ตามเงื่อนไขข้อตกลงปอตสدامเกี่ยวกับการรวมประเทศเยอรมันที่มหาอำนาจทั้ง 4 ได้สงวนสิทธิไว้ กล่าวคือ กระบวนการและเงื่อนไขในการรวมประเทศเยอรมันจะต้องเป็นไปตามหลักประชาธิปไตยเมื่อการรวมประเทศเยอรมันความเป็นไปได้ค่อนข้างสูง นายกรัฐมนตรีประเทศเยอรมันตะวันตกจึงเริ่มเดินทางไปพบปะเจรจากับผู้นำประเทศมหาอำนาจต่าง ๆ จนกระทั่งได้มีการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศของมหาอำนาจทั้ง 4 และประเทศเยอรมันทั้งสองและได้มีการลงนามในสนธิสัญญาเกี่ยวกับข้อกำหนดสุดท้ายในส่วนของประเทศเยอรมันหรือที่เรียกว่า "ข้อตกลง

¹⁰ทิพย์วรรณ เปี่ยมปัญญาศิลป์, การรวมประเทศเยอรมัน, หน้า 60-61.

¹¹เรื่องเดียวกัน, หน้า 63-64.

สอง + สี่" (Treaty on the Final Settlement with Respect to Germany) ในวันที่ 12 กันยายน 1990 ซึ่งสนธิสัญญาดังกล่าวได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนแรกเป็นส่วนที่เกี่ยวกับการสิ้นสุดการครอบครองดินแดนในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิและความรับผิดชอบของมหาอำนาจทั้ง 4 เกี่ยวกับประเทศเยอรมันและนครเบอร์ลิน โดยให้มีผลเมื่อสนธิสัญญานี้ได้รับการอนุมัติ และให้สัตยาบันจากมหาอำนาจทั้ง 4 และประเทศเยอรมันทั้งสอง ส่วนที่สองเป็นส่วนที่เกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยของประเทศต่าง ๆ ภายหลังจากการรวมประเทศเพราะมีความหวังว่าประเทศเยอรมันภายหลังจากการรวมประเทศจะเป็นมหาอำนาจทางการทหารอีก ทำให้ประเทศต่าง ๆ ในยุโรปเกิดความไม่ไว้วางใจในความมั่นคงปลอดภัยของตนจึงได้มีบทบัญญัติในส่วนนี้ อาทิเช่น ภายหลังจากการรวมประเทศเยอรมันแล้วจะไม่ทำการรุกรานประเทศอื่นจะไม่ใช้อาวุธนอกเหนือไปจากรัฐธรรมนูญของประเทศและกฎบัตรสหประชาชาติ การรับรองพรมแดนปัจจุบันของโปแลนด์ การไม่มีหรือผลิตซึ่งอาวุธนิวเคลียร์ อาวุธเคมี หรืออาวุธชีวภาพ เป็นต้น¹²

เมื่อการเจรจาข้อตกลงสอง + สี่ เป็นที่ยุติแล้วเยอรมันตะวันตกและเยอรมันตะวันออกจึงได้เริ่มดำเนินขั้นตอนการรวมประเทศเยอรมันอย่างจริงจัง โดยจัดทำสนธิสัญญารวมระบบเงินตรา เศรษฐกิจ และสังคม (Treaty Establishing a Monetary, Economic and Social Union between the Federal Republic of Germany and the German Democratic Republic) เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 1990 โดยกำหนดให้สนธิสัญญาดังกล่าวมีผลใช้บังคับในวันที่ 1 กรกฎาคม 1990¹³ สำหรับวัตถุประสงค์ในการจัดทำสนธิสัญญาดังกล่าวได้มุ่งเน้นไปที่การเปลี่ยนแปลงระบบเงินตรา เศรษฐกิจ และสังคมของเยอรมันตะวันออกให้มีลักษณะเช่นเดียวกับระบบของเยอรมันตะวันตก โดยเยอรมันตะวันออกจะเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจของตนโดยใช้ระบบ Social Market Economy การรวมระบบสังคมของเยอรมันตะวันออกโดยใช้กฎหมายแรงงานและหลักความเป็นธรรมด้านสังคมบนพื้นฐานการประกันสังคม การนำกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของเยอรมันตะวันตกบางส่วนไปใช้ในดินแดนเยอรมันตะวันออก เช่น กฎหมายประกันสังคม กฎหมายเกี่ยวกับธนาคาร การประกันภัย ฯลฯ การรวมระบบเงินตราของ

¹²Andrea Kupfer, "International Agreements : Treaty on the Final Settlement with Respect to Germany, Sept. 12, 1990," in Havard International Law Journal 32(1991) : 227-235.

¹³"Treaty Establishing a Monetary, Economic and Social Union between the Federal Republic of Germany and the Germany Democratic Republic," International Legal Materials 29(1990), p.1120-1185.

เยอรมันตะวันออกโดยกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราของเยอรมันตะวันออกเป็นเงินมาร์คตะวันตก เพื่อใช้เป็นเงินสกุลหลักในดินแดนร่วมกันเป็นต้น ต่อมาให้มีการลงนามในสนธิสัญญาการรวมรัฐ (Treaty on the Establishment of German Unity หรือที่เรียกว่า Unification Treaty) เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 1990 และให้มีผลใช้บังคับตลอดดินแดนของเยอรมันตะวันตก และดินแดนของเยอรมันตะวันออก ในวันที่ 29 กันยายน 1991 ทำให้เยอรมันทั้งสองรวมดินแดนเข้าด้วยกันกลายเป็นประเทศเยอรมันเพียงประเทศเดียวในวันที่ 3 ตุลาคม 1993 เป็นที่สังเกตว่าประเทศเยอรมันได้รับอำนาจอธิปไตยอย่างสมบูรณ์ในวันที่ 15 มีนาคม 1991 เมื่อสหภาพโซเวียตได้ลงนามให้สัตยาบันในสนธิสัญญาสอง + สี่ โดยสหภาพโซเวียตเป็นประเทศสุดท้ายของมหาอำนาจทั้ง 4 ที่ได้ให้สัตยาบันในสนธิสัญญานี้¹⁴

3.2 สนธิสัญญาการรวมรัฐในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสืบสิทธิของรัฐ

ภายหลังการรวมระบบเงินตรา เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศเยอรมันตะวันตกและเยอรมันตะวันออก เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 1990 เพื่อให้ระบบเงินตรา เศรษฐกิจและสังคมของประเทศเยอรมันทั้งสองเป็นไปในรูปแบบเดียวกัน อันเป็นพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งก่อนที่จะได้ดำเนินการรวมประเทศซึ่งมีลักษณะเป็นการรวมทางการเมืองของเยอรมันทั้งสอง ต่อมาในวันที่ 31 สิงหาคม 1990 ได้มีการลงนามในสนธิสัญญาการรวมรัฐ ณ นครเบอร์ลิน ระหว่างเยอรมันตะวันตกและเยอรมันตะวันออก (Treaty between the Federal Republic of Germany and the German Democratic Republic on the Establishment of German Unity) และให้มีผลใช้บังคับในวันที่ 29 กันยายน 1990¹⁵ เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติที่ปรากฏอยู่ในสนธิสัญญาการรวมรัฐ จะเห็นได้ว่าสนธิสัญญาดังกล่าวได้บัญญัติเกี่ยวกับการบริหารกิจการภายในประเทศและภายนอกประเทศเป็นการทั่วไปกับบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสืบสิทธิของรัฐ ซึ่งผู้เขียนจะทำการพิจารณาเฉพาะบทบัญญัติในเรื่องที่เกี่ยวกับการสืบสิทธิของรัฐเท่านั้น โดยผู้เขียนได้แบ่งการพิจารณาออกเป็นสามส่วนด้วยกัน คือในส่วนของสนธิสัญญาระหว่างรัฐทรัพย์สินของรัฐ และบรรณาสารของรัฐ

¹⁴"On the Path to Germany Unity," Inter Nations Bonn Press : 8.

¹⁵"Treaty between the Federal Republic of Germany and the German Democratic Republic on the Establishment of German Unity, August 31, 1990," International Legal Materials 30 (March 1991) : 463-503.

3.2.1 ขอบเขตการบังคับใช้สนธิสัญญาของเยอรมันตะวันตกและเยอรมันตะวันออก

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติที่ปรากฏในสนธิสัญญาการรวมรัฐ จะเห็นได้ว่าการบัญญัติกรณีการบังคับใช้สนธิสัญญาของเยอรมันตะวันตกและเยอรมันตะวันออกแยกออกจากกัน ดังรายละเอียดที่ปรากฏอยู่ในมาตรา 11 และมาตรา 12 ของสนธิสัญญาการรวมรัฐ

ก. สนธิสัญญาของเยอรมันตะวันตกเมื่อพิจารณาบทบัญญัติในมาตรา 11 ของสนธิสัญญาการรวมรัฐ¹⁶ จะเห็นได้ว่าการวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้บังคับสนธิสัญญาของเยอรมันตะวันตก มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้คือ สนธิสัญญาระหว่างประเทศความตกลงระหว่างประเทศ สนธิสัญญาในการก่อตั้งหรือเป็นสมาชิกองค์การระหว่างประเทศ หรือสถาบันระหว่างประเทศที่เยอรมันตะวันตกเป็นภาคี จะยังคงมีผลใช้บังคับต่อไป และให้ขยายการบังคับใช้ไปในดินแดนเยอรมันตะวันออก ในกรณีที่จะต้องมีการแก้ไขสนธิสัญญาเหล่านั้น รัฐบาลเยอรมันจะทำการหารือกับคู่สัญญาเป็นกรณีๆ ไป อย่างไรก็ตามเป็นที่สังเกตว่าสนธิสัญญาของเยอรมันตะวันตกที่ใช้บังคับอยู่ก่อนการรวมรัฐนั้นสามารถแบ่งออกเป็นสนธิสัญญาที่เยอรมันตะวันตกเป็นคู่สัญญาโดยแท้ เนื่องจากสนธิสัญญาดังกล่าวไม่เกี่ยวข้องกับอำนาจของประชาคมยุโรปกับสนธิสัญญาของประชาคมยุโรปกับสนธิสัญญาของประชาคมยุโรปที่ใช้บังคับกับประเทศสมาชิก เนื่องจากเยอรมันตะวันตกเข้าเป็นสมาชิกในประชาคมยุโรป สนธิสัญญาต่าง ๆ ที่ประชาคมยุโรปได้จัดทำขึ้นจึงมีผลใช้บังคับในดินแดนของเยอรมันตะวันตกและรัฐสมาชิกอื่น ๆ ซึ่งผู้เขียนจะได้นำเสนอรายละเอียดในบทต่อไป

ข. สนธิสัญญาเยอรมันตะวันออก เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติในมาตรา 12 ของสนธิสัญญาการรวมรัฐ¹⁷ จะเห็นได้ว่าการวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้บังคับสนธิสัญญาของเยอรมันตะวันออก มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้คือ

1. เยอรมันตะวันตกจะเป็นผู้พิจารณาสนธิสัญญาระหว่างประเทศของเยอรมันตะวันออกในส่วนที่เกี่ยวกับการกำหนด การรับรอง การแก้ไข การใช้บังคับต่อไป หรือการสิ้นสุดการใช้บังคับสนธิสัญญาดังกล่าว ร่วมกับคู่สัญญาอื่น ๆ ในสนธิสัญญาเหล่านั้น โดยอาศัยหลักความเป็นอิสระหลักพื้นฐานในทางประชาธิปไตยหลักนิติธรรม และหลักกฎหมายของประชาคมเศรษฐกิจยุโรป ในการพิจารณาสนธิสัญญาเหล่านั้นโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

¹⁶"Treaty between the Federal Republic of Germany and the German Democratic Republic on the Establishment of German Unity, International Legal Materials, 30(March 1991), p.471.

¹⁷Ibid., p.472.

2. เยอรมันตะวันตกจะต้องทำการหารือกับคู่สัญญาและประชาคมยุโรปในการรับเอาสนธิสัญญาของเยอรมันตะวันออกมาใช้บังคับ เมื่อสนธิสัญญาดังกล่าวเกี่ยวพันกับอำนาจของประชาคมยุโรป

3. เยอรมันตะวันตกจะต้องทำความเข้าใจกับคู่สัญญาและประชาคมยุโรปในกรณีที่เยอรมันตะวันตกจะเข้าเป็นสมาชิกในองค์การระหว่างประเทศหรือสนธิสัญญาพหุภาคีอื่น ๆ ที่เยอรมันตะวันออกเป็นภาคี เมื่อสนธิสัญญาดังกล่าวเกี่ยวพันกับอำนาจของประชาคมยุโรป

ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติในมาตรา 12 จะเห็นได้ว่าสนธิสัญญาของเยอรมันตะวันออกได้ถูกแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ สนธิสัญญาของเยอรมันตะวันออกที่ไม่กระทบต่ออำนาจของประชาคมยุโรป และสนธิสัญญาของเยอรมันตะวันออกที่กระทบต่ออำนาจของประชาคมยุโรป ซึ่งได้แก่ สนธิสัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า เกษตร สิ่งทอ ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ฯลฯ โดยสนธิสัญญาของเยอรมันตะวันออกที่กระทบต่ออำนาจของประชาคมยุโรปเหล่านี้ เยอรมันตะวันตกจะต้องหารือกับประชาคมยุโรปก่อน เป็นที่สังเกตว่าก่อนที่จะมีการรวมเยอรมันได้มีการประชุมหารือระหว่างเยอรมันตะวันตกกับประชาคมยุโรปเกี่ยวกับแนวทางการสืบทอดของรัฐในส่วนของสนธิสัญญาที่เยอรมันตะวันออกเป็นภาคีและเกี่ยวพันกับอำนาจของประชาคมยุโรป โดยได้แยกประเภทของสนธิสัญญาออกเป็นสนธิสัญญาพหุภาคีและสนธิสัญญาทวิภาคี¹⁸ มีรายละเอียดสรุปได้ดังนี้คือ

1. สนธิสัญญาพหุภาคีและสนธิสัญญาในการร่วมก่อตั้งองค์การระหว่างประเทศของเยอรมันตะวันออกสามารถแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1.1 สนธิสัญญาพหุภาคีที่เยอรมันตะวันตก เยอรมันตะวันออกและประชาคมยุโรปเป็นภาคี

1.2 สนธิสัญญาพหุภาคี ซึ่งประชาคมเศรษฐกิจยุโรปและเยอรมันตะวันออกเป็นภาคี แต่เยอรมันตะวันตกไม่ได้เป็นภาคี

1.3 สนธิสัญญาพหุภาคีที่เยอรมันตะวันออกเป็นภาคี แต่ทั้งเยอรมันตะวันตกและประชาคมยุโรปไม่ได้เป็นภาคี

---

¹⁸European Communities, The European Community and German Unification, (Luxemburg : Office for Official Publication of the European Communities, 4/1990), p.47-51.

2. สนธิสัญญาทวิภาคีที่เยอรมันตะวันออกมีความตกลงกับประเทศอื่น ๆ สามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มประเภทต่าง ๆ ดังนี้

- 2.1 สนธิสัญญาที่กำลังดำเนินการอยู่ในระยะเวลา 5 ปี (1986-1990)
- 2.2 สนธิสัญญาระหว่างเยอรมันตะวันออกกับสหภาพโซเวียต ซึ่งประชาคมยุโรปไม่มีความจำเป็นที่สืบทอด แต่สนธิสัญญานั้นจะมีผลเกิดขึ้นภายหลังกับกฎหมายของประชาคม
- 2.3 สนธิสัญญาระหว่างเยอรมันตะวันออกกับประเทศที่สามอื่น ๆ ที่จะจะมีผลเกิดขึ้นภายหลังกับกฎหมายของประชาคม
- 2.4 ความตกลงทางการค้า (ยุโรปตะวันออกและเอเชีย)
- 2.5 ความตกลงทางการค้า (ประเทศอื่น ๆ)
- 2.6 ความตกลงเกี่ยวกับความร่วมมือทางเศรษฐกิจและทางเทคนิค
- 2.7 ความตกลงเกี่ยวกับการขนส่ง
- 2.8 ความตกลงเกี่ยวกับการกรสิกรรม
- 2.9 ความตกลงเกี่ยวกับการประมง
- 2.10 ความตกลงเกี่ยวกับสิ่งทอ
- 2.11 ความตกลงเกี่ยวกับเหล็ก

3.2.2 ทรัพย์สินของเยอรมันตะวันออกถูกโอนมายังเยอรมันตะวันตก

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติในสนธิสัญญาการรวมรัฐเยอรมันปรากฏว่าได้มีบทบัญญัติกำหนดให้ทรัพย์สินของเยอรมันตะวันออกโอนมายังเยอรมันตะวันตกรวมทั้งสิ้น 5 มาตรา ได้แก่ มาตรา 21 มาตรา 22 มาตรา 23(7) มาตรา 26 และมาตรา 27 มีรายละเอียดสรุปได้ดังต่อไปนี้คือ

1. ทรัพย์สินที่ใช้ในการบริหารของเยอรมันตะวันออก ตามมาตรา 21¹⁹ ได้แก่

1.1 ทรัพย์สินที่ใช้ในการบริหารของเยอรมันตะวันออกโดยเฉพาะให้กลายเป็นทรัพย์สินของรัฐบาลกลาง เว้นแต่ทรัพย์สินเหล่านั้นได้ถูกระบุให้ถูกบริหารโดยมลรัฐ

---

¹⁹"Treaty between the Federal Republic of Germany and the German Democratic Republic on the Establishment of German Unity," International Legal Materials, p.476-477.

(Lander) จังหวัด (Communes) หรือหน่วยงานบริหารราชการอื่น (other agencies of public administration) ภายใต้กฎหมายพื้นฐาน

1.2 ทรัพย์สินที่ใช้ในวัตถุประสงค์ของรัฐมนตรีกระทรวงการความมั่นคง หรือสถาบันความปลอดภัยแห่งชาติ ทรัพย์สินเหล่านั้นจะถูกโอนไปยัง Trust Agency เว้นแต่ จะได้ถูกหรือประโยชน์ทางสาธารณะแล้ว

1.3 ทรัพย์สินที่ใช้ในการบริหารที่ไม่ได้เป็นทรัพย์สินของรัฐบาลกลาง (ตามข้อ 1.1) ให้ทรัพย์สินเหล่านั้นโอนไปยัง Trust Agency ซึ่งอยู่ภายใต้กฎหมายพื้นฐาน

1.4 ทรัพย์สินที่ได้มาโดยปราศจากเงื่อนไขจากการร่วมกันก่อตั้งหน่วยงานของรัฐภายใต้กฎหมายมหาชนที่มีไปยังรัฐบาลกลาง หรือมลรัฐและจังหวัดจะถูกโอนกลับมายังองค์กรที่ก่อตั้งเหล่านั้น (Corporate body) หรือผู้สืบทิตทางกฎหมายโดยปราศจากเงื่อนไขใด ๆ ส่วนทรัพย์สินของอดีตอาณาจักรเยอรมัน (former Reich) ให้เป็นทรัพย์สินของรัฐบาลกลาง

2. ทรัพย์สินทางด้านการคลังของเยอรมันตะวันออก ตามมาตรา 22²⁰

ได้แก่

2.1 ทรัพย์สินที่ไม่ได้นำมาใช้ เพื่อวัตถุประสงค์ทางการบริหาร ได้แก่ ที่ดิน ป่าไม้ กสิกรรม และทรัพย์สินสาธารณะที่มีตัวตนทางกฎหมาย ทรัพย์สินเหล่านั้น จะถูกโอนไปยัง federal trusteeship เว้นแต่ทรัพย์สินดังกล่าวได้ถูกโอนไปยัง Trust Agency อย่างไรก็ตามทรัพย์สินที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะไม่รวมถึงทรัพย์สินทางด้านประกันสังคม

2.2 ทรัพย์สินทางการคลังที่ถูกใช้โดยมีวัตถุประสงค์ สำหรับกระทรวงความมั่นคงและสถาบันความมั่นคงแห่งชาติ จะถูกโอนไปยัง Trust Agency เว้นแต่ได้นำไปใช้ในวัตถุประสงค์ทางสังคม หรือประโยชน์ทางสาธารณะ

2.3 ทรัพย์สินที่สาธารณชนเป็นเจ้าของโดยมีวัตถุประสงค์ใช้ในลักษณะที่พักอาศัย และอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของอาคารสงเคราะห์ทรัพย์สินเหล่านี้จะกลายมาเป็นทรัพย์สินของผู้มีอำนาจของท้องถิ่น

3. หุ่นของเยอรมันตะวันออกที่มีอยู่ในธนาคาร Stattsbank Berlin ตามในมาตรา 23(7)²¹ ได้แก่

²⁰Ibid., p.477-478.

²¹Ibid., p.479-480.

3.1 หุ่นของเยอรมันตะวันออกที่มีอยู่ในธนาคาร Staatsbank Berlin จะถูกโอนไปยังดินแดนของเยอรมันตะวันออก สำหรับสิทธิที่เกิดขึ้นจากหุ่นของเยอรมันตะวันออกในธนาคารกลาง (Staatsbank Berlin) จะถูกโอนไปยังสหพันธรัฐธนาคาร Staatsbank Berlin ซึ่งเป็นธนาคารกลางของเยอรมันตะวันออกจะถูกโอนไปยังสถาบันทางการเงินภายใต้กฎหมายมหาชน หรือภายใต้กฎหมายอื่นของเยอรมันตะวันตก

4. ทรัพย์สินที่เยอรมันตะวันออกถือครองอยู่ในทรัสต์ ตามมาตรา 25²² ได้แก่ วิสาหกิจเดิมที่สาธารณชนเป็นเจ้าของให้อยู่ภายใต้การดูแลของ Trust Agency

5. ทรัพย์สินและทรัพย์สินของกองทุนพิเศษ Deutsche Reichsbahn ตามมาตรา 26²³ ได้แก่ ทรัพย์สินและทรัพย์สินที่ของเยอรมันตะวันออกที่มีอยู่ในเบอร์ลินตะวันตกและทรัพย์สินของอาณาจักรเยอรมันเดิม (Reich property) ในเบอร์ลินตะวันตกที่เป็นของกองทุนพิเศษ Deutsche Reichsbahn ให้กลายเป็นทรัพย์สินของเยอรมันตะวันตก

6. ทรัพย์สินและทรัพย์สินที่เป็นของกองทุนพิเศษ Deutsche Post ตามมาตรา 27²⁴ ได้แก่ บรรดาทรัพย์สินและทรัพย์สินที่เป็นของกองทุนพิเศษ Deutsche Post ให้กลายเป็นทรัพย์สินของเยอรมันตะวันตก และจะถูกจะถูกรวมเข้ากับกองทุนพิเศษ Deutsche Bundespost ยกเว้นทรัพย์สินที่ใช้กับผู้มีส่วนอำนาจทางการบริหารและทรัพย์สินที่ใช้ โดยมีความมุ่งหมายทางการเมือง (political purpose)

3.2.3 หนี้สินของเยอรมันตะวันออกถูกโอนมายังเยอรมันตะวันตก

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติในสนธิสัญญาการรวมรัฐจะเห็นได้ว่าการกำหนดให้หนี้สินของเยอรมันตะวันออกโอนมายังเยอรมันตะวันตก รวมทั้งสิ้น 3 มาตรา ได้แก่ มาตรา 23 มาตรา 26(2) และมาตรา 27(1) มีรายละเอียดสรุปได้ดังนี้คือ

²²Ibid., p.481.

²³Ibid., p.482.

²⁴Ibid., p.482-483.

1. หนี้สินของเยอรมันตะวันออก ตามมาตรา 23²⁵ ได้แก่
  - 1.1 หนี้สินของเยอรมันตะวันออกทั้งหมดที่ปรากฏอยู่ในงบประมาณส่วนกลางที่ได้มีการรวบรวมจนถึงปัจจุบัน จะถูกโอนไปยังกองทุนพิเศษของสหพันธรัฐ (Federal Special Fund) โดยปราศจากข้อจำกัดทางกฎหมาย
  - 1.2 เยอรมันตะวันตกจะรับโอนหนี้สินที่เกิดจากการเป็นผู้ค้าประกัน ผู้รับรอง ผู้รับประกันแทนเยอรมันตะวันออกโดยหนี้สินเหล่านี้ได้ถูกกำหนดไว้ในงบประมาณของเยอรมันตะวันออกก่อนการรวมประเทศ
  - 1.3 ความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นจากการที่เยอรมันตะวันออกเป็นผู้ค้าประกัน ในธนาคาร Staatsbank Berlin จะถูกโอนไปยังสหพันธรัฐ

2. ความรับผิดชอบของเยอรมันตะวันออกที่มีอยู่ในกองทุนพิเศษ Deutsche Reichbahn ตามมาตรา 26(2)²⁶ ความรับผิดชอบจะถูกโอนไปยังเยอรมันตะวันตกพร้อมกับการโอนทรัพย์สินและทรัพย์สินสิทธิของเยอรมันตะวันออกและทรัพย์สินสิทธิของอาณาจักรเยอรมันเดิม

3. ความรับผิดชอบของเยอรมันตะวันออกกองทุนพิเศษ Deutsche Post ตามมาตรา 27(1)²⁷ จะถูกโอนไปยังกองทุนพิเศษ Deutsche Bundespost ยกเว้นในความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นจากการใช้ทรัพย์สินกับผู้มีอำนาจทางการบริหารหรือความรับผิดชอบที่เกิดจากการใช้ทรัพย์สินที่มีความมุ่งหมายทางการเมือง

---

²⁵Ibid., p.478-480.

²⁶Ibid., p.482.

²⁷Ibid., p.482.